

DEBATT SAMHÄLLE

Europas försvar lider av fragmentering

Ammunition till granatgeväret Carl Gustaf tillverkas i Saab Dynamics fabriksbussar i Karlskoga.

Foto: TT

Trycket på den europeiska försvarsindustrin har ökat dramatiskt. Men för att kunna leverera försvarsmateriel krävs bättre samordning.

FREDDY JÖNSSON HANBERG

Director på Security of Supply Centre of Excellence, ledamot i Kungl. Krigsvetenskapsakademien samt styrelseordförande i The Defence Foundation.

+ FÖLJ SKRIBENT

18 OKTOBER 2025

Detta är en kommenterande text. Skribenten svarar för an

Du är nu inloggad!

U

nder tre decennier präglades Europas försvarsindustri av nedskärningar, konsolideringar och ett ökat beroende av externa leverantörer – inte minst USA. Kalla krigets slut gav upphov till en politisk önskan om att skörda fredsdividender, fördelarna med handelsbaserad fred och stabilitet, och minska de nationella försvarsmaterielanslagen. Idag ser dock den internationella situationen radikalt annorlunda ut. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har återfört nationellt försvar och industriell försörjningsförmåga till den politiska dagordningen.

Men trots retorik om upprustning och självständighet kämpar den europeiska försvarsindustrin med långsiktiga strukturella utmaningar. Hur mår egentligen denna industri – och vilka hinder står i vägen för dess vitalisering?

Det europeiska försvarsindustriella landskapet är djupt fragmenterat. Till skillnad från USA, där ett fåtal storföretag som Lockheed Martin, Raytheon och Northrop Grumman dominerar, har Europa kvar en uppdelning längs nationella linjer. Frankrike värnar sina statligt kontrollerade koncerner som Thales, Nexter och Dassault. Italien har Leonardo. Tyskland har Rheinmetall. Sverige har Saab. Storbritannien har BAE Systems, som paradoxalt nog är en av de största leverantörerna till det amerikanska försvaret.

Samarbetsinitiativ som Airbus Group, MBDA (robotar), eller OCCAR (Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement) har i någon mån brutit upp de nationella monopolen, men integrationen går långsamt. Även EU:s försvarsfond (European Defence Fund) och initiativ som PESCO har ännu inte lagt grunden till någon verkligt gemensam europeisk försvarsteknologisk bas.

Krauss-Maffei ingår i den fransk-tyska fusionen KNDS som syftade till att skapa en konkurrent till amerikanska General Dynamics Land Systems och samtidigt minska den europeiska splittringen inom marksystem. Men politiska spänningar mellan Tyskland och Frankrike kring industriellt inflytande, exportpolicy och teknologidelning har hämmat integrationstakten inom KNDS.

En grundläggande utmaning är de begränsade produktionsvolymerna. När enskilda länder beställer egna system i små serier leder det till höga styckkostnader, långa leveranstider och sårbarhet i leveranskedjan. Det gäller särskilt för avancerade vapensystem, ammunition och sensorer. Efte

Du är nu inloggad!

sedan 2022, men industrin har ännu inte hunnit anpassa sin produktionskapacitet fullt ut.

Ett tydligt exempel är bristen på artilleriammunition. Trots politiska ambitioner att leverera en miljon granater till Ukraina inom ett år (enligt EU:s mål från mars 2023) lyckades medlemsländerna endast leverera drygt hälften. Produktionsflaskhalsar i allt från stålgjutning till drivladdningar och TNT visade hur bräcklig den industriella infrastrukturen är – efter decennier av avrustning, outsourcing och lagerreduktion.

Kapitalintensiva projekt som stridsflyg, ubåtar och satellitsystem kräver långsiktig planering och statlig medfinansiering. Här hamnar många europeiska leverantörer i ett underläge jämfört med amerikanska konkurrenter, som får tillgång till betydligt större FoU-budgetar och ofta är integrerade i ett kraftfullt militär-industriellt ekosystem.

Samtidigt är Europa beroende av komponenter från tredje land, inte minst i fråga om halvledare, kemikalier och battericeller. I flera fall är produktionskedjorna beroende av Kina, Sydkorea eller USA – vilket underminerar den strategiska autonomi som efterfrågas av europeiska politiker.

Karlskogaregionen, med företag som BAE Systems Bofors, Saab Dynamics, Eurenco och Nammo, har blivit ett nordeuropeiskt centrum för ammunitions- och vapensystemsproduktion.

Trots dessa problem växer industrin igen. Orderingången har exploderat. Rheinmetall bygger nya ammunitionsfabriker, BAE Systems utökar produktionen av stridsfordon och Airbus utvecklar nya generationens stridsflyg i samarbete mellan Frankrike, Tyskland och Spanien (FCAS). Även mindre aktörer i Östeuropa, som polska PGZ eller tjeckiska Excalibur Army, har vuxit snabbt genom export till Ukraina och nya Natomedlemmar.

Sverige spelar också en strategisk roll. Karlskogaregionen, med företag som BAE Systems Bofors, Saab Dynamics, Eurenco och Nammo, har blivit ett nordeuropeiskt centrum för ammunitions- och vapensystemsproduktion.

Du är nu inloggad!

Sveriges Natointräde har ytterligare ökat trycket på interoperabilitet och gemensam planering – vilket på sikt kan främja samordnad industriell produktion.

En ofta förbisedd aspekt av Europas försvarsindustriella ekosystem är dess geografiska förankring i små och medelstora städer, snarare än i storstädernas metropolitiska centrum. Europas mest kritiska produktionskapacitet för vapensystem, ammunition och komponenter är i många fall belägen långt från finanscentrum och politisk maktutövning.

I Karlskoga, med lite drygt 30 000 invånare, produceras pansarvärnsvapen, robotar och ammunition i världsklass av Saab Dynamics, Eurenco, Nammo och flera underleverantörer. I brittiska Telford med 160 000 invånare tillverkas delar till artillerisystem och stridsfordon. I Ulm med 130 000 invånare är Rheinmetall nav för markbaserade system. I Caselle Torinese med 18 000 invånare utanför Turin byggs Eurofighterflygplan. Och i Elburton, med 8 000 invånare, har Babcock sina fartygsvarv där fregatter och ubåtar konstrueras.

Dessa orter är centra i Europas militära kapacitet, men delar en gemensam utmaning: att attrahera och behålla kvalificerad teknisk arbetskraft. Ingenjörer, systemutvecklare, kemister och automationsexperter är avgörande för att skala upp produktionen – men lockas ofta till storstädernas mer dynamiska arbetsmarknader, högre löner och akademiska miljöer. Resultatet blir att högteknologisk tillväxt fördröjs inte på grund av brist på efterfrågan, utan på grund av lokala kapacitetsbegränsningar i kompetensförsörjningen. Man kan i detta sammanhang fundera på om det är en fördel eller en nackdel att samtliga ovan nämnda städer ligger nära stora befolkningscentra.

Framtiden för Europas försvar hänger alltså inte bara ihop med säkerhetspolitik och budgetnivåer, utan också med demografiska trender, infrastruktur och regional utvecklingspolitik. Om Europas regeringar menar allvar med sina ambitioner om upprustning och strategisk autonomi, bör de investera – inte bara i försvarsmateriel – utan också i de lokalsamhällen som bär upp industrins ryggrad.

Europeisk försvarsindustri befinner sig i ett avgörande skede. Den militära efterfrågan ökar, liksom de politiska ambitionerna att minska beroendet av USA och Kina. Men fragmentering, produktionskapacitet kanibalbrist och nationell protektionism försvårar omställningen. För at

Du är nu inloggad!

mängd, med rätt kvalitet och i rätt tid, krävs djupare samordning – både mellan länder och mellan stat och industri.

Framtiden för Europas säkerhet avgörs inte bara på slagfält eller i diplomatiska förhandlingar – utan i verkstäder, gjuterier och forskningslabb. Och den industrin måste få förutsättningar att växa, samverka och leverera.

Du är nu inloggad!